

Nr 31.

Utlåtande i anledning av väckt motion om översyn av aktiebolagslagen m. m.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 284, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Wiberg* hemställt, att riksdagen ville besluta

dels att sista meningen i 30 § lagen den 14 september 1944 om aktiebolag måtte få följande lydelse: »Ej heller må på grund av sådan förpliktelse talan, sedan ett år förflutit från registreringen, väckas mot dem, som handlat å bolagets vägnar»,

dels att i 224 § samma lag till näst sista stycket skulle fogas: »Där styrelse består av endast en person eller endast en likvidator finnes erfordras emellertid icke att avskrift bestyrkes av mer än en person av den kategori, som nu nämnts»,

dels ock att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av aktiebolagslagen dels i formellt avseende för att göra densamma överskådligare och lättbegripligare, dels ur saklig synpunkt i förenklande syfte och för att antingen genom komplettering av lagen eller en särskild lagstiftning få till stånd regler, som bättre än nuvarande lag lämpa sig för sådan företagsamhet, som för närvarande i allmänhet utövas genom de mindre bolagen, samt om framläggande för riksdagen av det resultat, vartill utredningen kan föranleda.

Beträffande vad motionären anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet, som kommer att behandla dessa var för sig, hänvisa till vad nedan återgives därav och i övrigt till motionens innehåll.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande över motionen från *patent- och registreringsverket*, varjämte *Sveriges advokatsamfund* och *Sveriges industriförbund* beretts tillfälle till yttrande. Vidare har från motionären till utskottet under hand överlämnats åtskilliga handlingar, avseende en nedsättning av Kraftaktiebolaget Gullspång-Munkfors' aktiekapital.

I. Ändring av 30 § aktiebolagslagen.

I lagen den 14 september 1944 om aktiebolag är 30 § av följande lydelse:

Blir enligt 29 § avtal bindande för bolaget, må ansvarighet varom i 28 § andra stycket stadgas ej göras gällande, utom såvitt angår

förpliktelse som skolat fullgöras före bolagets registrering. Ej heller må på grund av sådan förpliktelse talan väckas mot dem, sedan ett år förflutit från registreringen.

Stadgandet reglerar frågan om upphörande av den personliga ansvarigheten för avtal, som slutits för oregistrerat bolag. I princip är styrelse, verkställande direktör eller annan ställföreträdare (firmatecknare), som ingått avtal för redan bildat men ännu oregistrerat bolag, d. v. s. de som deltagit i avtalet eller beslut därom, personligen ansvariga för avtalets fullgörande. Sådan ansvarighet åvilar också aktieägare, som deltagit i beslut om avtalets ingående. I 30 § första punkten begränsas den personliga ansvarigheten, i den mån avtalet blir bindande för bolaget från registreringen, till att omfatta endast förpliktelser, som skolat fullgöras före bolagets registrering.

Ifrågavarande regel lydde enligt förslaget i Kungl. Maj:ts proposition nr 5 till 1944 års riksdag sålunda:

Blir enligt 29 § avtal bindande för bolaget, må ansvarighet ej göras gällande mot dem, som handlat å bolagets vägnar, utom såvitt angår förpliktelse som skolat fullgöras före bolagets registrering.

Såsom andra punkt i förslaget till samma paragraf upptogs följande:

Ej heller må på grund av sådan förpliktelse talan väckas mot dem, sedan ett år förflutit från registreringen.

Vid behandlingen av propositionen inom första särskilda utskottet vid 1944 års riksdag uppmärksammades, att med hänvisningen enligt förslaget till 29 § ansvarsfrihet komme att omfattas allenast av avtal, som ingåtts av styrelse, verkställande direktör eller annan ställföreträdare för bolaget. Enligt utskottet skulle sådan befrielse från personligt ansvar, varom vore fråga, uppenbarligen åtnjutas icke blott av styrelsen, verkställande direktör eller annan behörig bolagsrepresentant utan även av dem, som deltagit i beslut om avtalets ingående. Då det syntes kunna bliva föremål för tvekan om dessa inrymdes under det i förslaget använda uttrycket »dem, som handlat å bolagets vägnar», borde enligt utskottet till undanröjande av missförstånd paragrafens första punkt erhålla ändrad avfattning sålunda, att däri utsades, att under i lagrummet angiven förutsättning ansvarighet, »varom i 28 § andra stycket sägs», ej finge göras gällande. I enlighet med vad utskottet sålunda föreslagit i sitt utlåtande nr 1 ändrades avfattningen av paragrafens första punkt till dess nu gällande lydelse.

Vid utskottsbehandlingen uppmärksammades emellertid icke, att ett bi-behållande av lydelsen av paragrafens andra punkt i den del däri hänvisades allenast till »dem», vilken hänvisning ursprungligen åsyftade i första punkten enligt förslaget angivna »dem, som handlat å bolagets vägnar», icke vore förenlig med den av utskottet föreslagna ändringen i första punkten av paragrafen.

Motionären har i denna del erinrat om att sista punkten i paragrafen med gällande lydelse är såtillvida obegriplig för läsaren, som ordet »dem» hänger i luften.

Patent- och registreringsverket har i sitt yttrande över motionen icke haft något att erinra mot motionärens förslag om rättelse av paragrafen men har framhållit, att det av motionären framlagda förslaget knappast torde kunna godtagas med hänsyn till vad första särskilda utskottet vid 1944 års riksdag anfört vid denna paragraf.

Industriförbundet har tillstyrkt den av motionären föreslagna ändringen av 30 §.

II. Tillägg till 224 § aktiebolagslagen.

224 § aktiebolagslagen lyder:

Skall enligt bestämmelse i denna lag anmälan eller ansökan göras eller annan handling undertecknas av styrelsen, skall egenhändig namnunderskrift tecknas av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter eller vid förfall för styrelseledamot av styrelsesuppleant. Där undertecknande skall ske av samtliga styrelseledamöter, må ock vid förfall för styrelseledamot egenhändig namnunderskrift tecknas av styrelsesuppleant. Vad nu är sagt skall äga motsvarande tillämpning, då anmälan eller ansökan skall göras eller annan handling skall undertecknas av likvidatorerna eller samtliga likvidatorer. Skall handling undertecknas av verkställande direktör, må vid förfall för honom undertecknande ske av vice verkställande direktör eller, där sådan ej finnes, av styrelseledamot eller styrelsesuppleant, som därtill bemyndigats av styrelsen.

Avskrift, som på grund av särskild föreskrift i denna lag skall vara bestyrkt enligt detta stycke, skall vara till riktigheten bestyrkt av notarius publicus eller landsfiskal eller ock av minst två personer, som hava ställning av styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör, vice verkställande direktör, likvidator, suppleant för likvidator eller firmatecknare.

Annan avskrift skall, där ej särskild föreskrift givits, vara till riktigheten bestyrkt av två personer.

I fråga om vissa avskrifter har i åtskilliga lagrum i aktiebolagslagen angivits, att de skola vara bestyrkta enligt andra stycket i förevarande paragraf, som i gällande lydelse överensstämmer med *lagberedningens* förslag till lag om aktiebolag m. m. (SOU 1941: 8—9).

Bland de *yttrandena*, som efter remiss avgåvos över lagberedningens förslag, må i denna del återgivas, att advokatsamfundet ansåg tillräckligt, att anmälan undertecknades av en styrelseledamot, samt att vissa exportbolag, under framhållande av att — enligt förslaget — ordningen för bestyrkande av avskrift vore för sträng, ansågo till fyllest med bestyrkande av två personer utan hänsyn till om de tillhörde de i paragrafen angivna kategorierna.

Departementschefen yttrade i anslutning härtill i proposition nr 5 till 1944 års riksdag:

I anledning av vad advokatsamfundet anmärkt vill jag erinra, att där anmälan till registreringsmyndigheten innefattar allenast en verkställighetsåtgärd, skall enligt förslaget anmälan i regel göras av »styrelsen eller verkställande direktör». Då anmälan skall göras av styrelsen, fordras beslutfört antal enligt gällande lagstiftning. I stället för beslutfört antal har nu i enkelhetens intresse föreslagits minst hälften av hela antalet styrelseledamöter. Skall anmälan göras av »styrelsen och verkställande direktör», betyder detta således, att anmälan skall göras av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter samt verkställande direktören, om verkställande direktör finnes. De föreslagna reglerna innebära en viss lättnad i förhållande till gällande rätt. Någon ändring av förslaget i nu ifrågavarande hänseende synes ej vara påkallad. Ej heller torde anledning föreligga att fränfalla den redan nu gällande principen om kvalificerat bestyrkande i vissa fall.

Motionären har i denna del framhållit, att, då ett aktiebolags styrelse kunde bestå av endast en person, vilket även i verkligheten vore fallet i många medelstora och mindre bolag, det med gällande lydelse av 224 § andra stycket icke vore tillräckligt ens om styrelsen eller två ojäviga personer bestyrkte vissa med stadgandet avsedda avskrifter utan att i sådana fall notarius publicus eller landsfiskal måste anlitas med därav följande besvär och kostnader, något som syntes motionären vara onödigt.

Patent- och registreringsverket har i sitt yttrande över motionen i denna del förklarat, att ämbetsverket beträffande bestyrkande av handlingar i visst fall enligt föreskriften i 224 § andra stycket aktiebolagslagen anvisat utvägen att sökande i stället för att ingiva två avskrifter av protokollet kunde ingiva två exemplar av protokollet, upprättade på samma sätt som originalprotokollet.

Advokatsamfundet har i sitt av styrelsen avgivna yttrande över motionen i denna del instämt i vad motionären anfört till stöd för sin mening men ansett, att man skulle kunna gå ett steg längre och helt slopa bestämmelsen i paragrafens andra stycke, under framhållande av att det i samtliga fall kunde räcka med att avskrifter vore bestyrkta av två personer vilka som helst. I anslutning härtill yttrar samfundet vidare:

Enligt lagen skola vissa handlingar undertecknas av samtliga styrelseledamöter och verkställande direktören och andra handlingar av styrelsen och verkställande direktören, varvid med styrelsen menas minst hälften av antalet styrelseledamöter. För vissa handlingar räcker det med verkställande direktörens underskrift. Enligt den praxis, som tillämpades enligt den gamla lagen, kunde enklare anmälningshandlingar undertecknas av en firmatecknare, men detta är numera icke tillåtet.

Även för den som dagligen tillämpar aktiebolagslagen är det svårt att hålla reda på i vilka fall handlingar skola undertecknas på det ena eller det andra sättet. Enligt styrelsens mening bör det invecklade systemet för handlingars undertecknande utan större risker kunna väsentligt förenklas. När det gäller handlingar, som skola undertecknas av ett flertal personer, blir det lätt så, att den ene litar på den andre eller på den jurist, som satt upp handlingen. Beträffande vissa handlingar är det också i praktiken förenat med stort arbete, om samtliga styrelseledamöter skola kontrollera

riktigheten av de uppgifter som lämnas. Detta gäller exempelvis sådan handling, som enligt 183 § skall fogas vid en anmälan för registrering av till fullo betalda aktier vid en nyemission och i vilken samtliga styrelseledamöter och verkställande direktören skola försäkra, att nya bundna aktier icke tilldelats andra än som utan hinder av förbehållet i 177 § ägt vid nyteckning erhålla bundna aktier. Vid en nyemission i ett stort bolag tecknas de nya aktierna kanske av tusentals personer. Det är icke en rimlig begäran, att både styrelsens samtliga ledamöter och verkställande direktören personligen skola förvissa sig om riktigheten av den försäkran de skola underskriva.

I detta sammanhang vill styrelsen erinra om att det enligt 10 § i lagen angående införande av nya lagen om aktiebolag ålegat alla bolag, som i sin bolagsordning hava förbehåll enligt 177 §, att före 1948 års utgång för registrering anmäla antalet bundna och antalet fria aktier. Anmälningen har skolat vara undertecknad av samtliga styrelseledamöter och verkställande direktören och vid anmälningen har skolat fogas en på enahanda sätt undertecknad försäkran, att enligt aktieboken bundna aktier icke innehavas av andra än som utan hinder av förbehållet ägt förvärva bundna aktier. Det är styrelsen väl bekant, att dylika anmälningshandlingar och dylika försäkringar i många fall undertecknats utan att det praktiskt låtit sig göra för envar av undertecknarna att själv undersöka riktigheten av vad som underskrivits. Styrelsen finner det i hög grad betänkligt, när det i lagstiftningen uppställes formella krav av sådan art, att envar, som är insatt i de praktiska förhållandena, på förhand kan säga sig, att de icke komma att kunna uppfyllas på avsett sätt.

Industriförbundet har i sitt yttrande tillstyrkt det i motionen föreslagna tillägget i 224 § aktiebolagslagen.

Från de handlingar, som enligt vad ovan nämnts kommit utskottet tillhanda och som avse Kraftaktiebolaget Gullspång-Munkfors, må här såsom exempel anföras följande. Bolaget gjorde den 11 januari 1949 anmälan för registrering till patent- och registreringsverket att bolagets preferensaktiekapital under år 1948 minskats med vissa belopp genom inlösen enligt viss ordning av aktier. Genom skrivelse den 26 januari 1949 förelades bolaget av patent- och registreringsverket, som uppgav sig vid förberedande granskning av anmälningen ha funnit anledning till vissa anmärkningar, att inom viss tid besvara anmärkningarna. En av anmärkningarna avsåg, att vid anmälan icke fogats två enligt 224 § andra stycket aktiebolagslagen styrkta avskrifter av protokoll från den bolagsstämma, då beslut om inlösen fattats (bestämmelse i sist nämnda hänseende upptages i 65 § fjärde stycket aktiebolagslagen).

III. Översyn av aktiebolagslagen i formellt avseende för att göra densamma överskådligare och lättbegripligare.

I de över lagberedningens förslag till lag om aktiebolag m. m. (SOU 1941: 8—9) avgivna yttrandena framställdes från några håll önskemål i huvudsaklig överensstämmelse med motionärens hemställan. Sålunda utta-

lade näringsorganisationerna, att de gärna såge, om genom bland annat en redaktionell översyn på en del områden kunde åstadkommas vissa lättnader. Advokatsamfundet uttalade som sin mening, att lagberedningen i vissa fall övervärderat faran för missbruk och därigenom föranletts att uppställa utförliga lagregler även då endast ett teoretiskt behov därav förelegat. Å andra sidan hade beredningen enligt samfundet överskattat möjligheten att genom lagbestämmelser hindra förverkligandet av ohederliga uppsåt och underskattat betydelsen av det besvär och de olägenheter, som genom stadganden av hithörande slag uppkomme vid lagens användning. Förslaget hade belastats med detaljföreskrifter, som i vissa fall framstode såsom onödiga. Av bland annat Sveriges redareförening, Advokatsamfundet, styrelsen för Stockholms fondbörs, Svenska revisorssamfundet, handelskammaren i Göteborg och handelskammaren i Gävle hade vidare uttalats önskemål om en formell överarbetning av lagtexten i syfte att göra densamma mera lättläst och överskådlig.

Beträffande lagrådets utlåtande över lagberedningens förslag och departementschefens yttrande i propositionen nr 5 till *1944 års riksdag* i nu förevarande fråga får utskottet hänvisa till sin redogörelse i utlåtandet nr 18 till *1948 års riksdag*.

I en inom andra kammaren vid *1948 års riksdag* väckt motion, nr 371, framställdes av herr Wiberg yrkande om att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av aktiebolagslagen i syfte att göra densamma överskådligare och lättbegripligare. Utskottet anförde i sitt nyssnämnda över motionen avgivna utlåtande nr 18 bland annat följande.

Det är av största vikt, att lagar och andra författningar skrivs så, att de bliva lättlästa och överskådliga. Särskilt gäller detta författningar, vilka i stor utsträckning skola tolkas av gemene man. Aktiebolagens angelägenheter torde på grund av deras ofta invecklade natur merendels handhas av i bolagsärenden väl förfarna personer. Även om kravet att en lättfattlig lagtext härigenom icke framträder med samma styrka beträffande den lagstiftning, som reglerar aktiebolagens rättsförhållanden, är det emellertid ett viktigt önskemål att även förevarande betydelsefulla rättsområde regleras genom en lag med tillfredsställande formell uppbyggnad.

Detta önskemål uppmärksammades av lagrådet och departementschefen vid behandlingen av lagberedningens förslag till nu gällande aktiebolagslag. Samtidigt som de framhöllo de särskilda svårigheter som äro förknippade med en lagstiftning av förevarande art, gjordes tämligen omfattande ändringar i lagförslaget i syfte att göra lagen mera lättläst och överskådlig.

Det torde icke kunna bestridas, att lagen i det skick den slutligen erhöll ändock är svårfattlig. Utskottet anser icke uteslutet, att man genom en allmän översyn i enlighet med motionärens förslag skulle kunna få fram en något mera lättläst och överskådlig lagtext. De av lagrådet och departementschefen anförda svårigheterna torde emellertid vara så stora, att översynen icke kan väntas giva något resultat av betydelse. Mot de begränsade

fördelar, som skulle stå att vinna genom en sådan åtgärd, har man att väga de olägenheter, som måste följa med omfattande ändringar i en så nyligen antagen lag. Även om lagens sakliga innehåll icke ändras, torde likväl en omskrivning av lagtexten komma att medföra svårigheter för rättslivet, vilket anpassat sig efter lagen i dess nuvarande lydelse. Det lär icke heller vara försvarligt att igångsätta ett omfattande lagstiftningsarbete blott för att åstadkomma ändringar i den formella uppbyggnaden av en lag.

Utskottet hemställde, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Motionären återkommer nu med yrkandet om en översyn av aktiebolagslagen i formellt avseende. De av motionären därjämte framställda yrkandena om ändring och tillägg i förut berörda paragrafer utgöra enligt motionären exempel på inadvartens och oformlighet i lagen. Med utgångspunkt därifrån hävdar motionären, att aktiebolagslagen tarvar en allmän översyn ju förr desto hellre. Under den tid sedan lagens ikraftträdande den 1 januari 1948, som lagen prövats i det praktiska livet, borde man enligt motionärens mening å skilda håll fått möjlighet att bilda sig en viss uppfattning om vilka förenklingar som vore önskvärda och vilka ändringar som i motionens syfte kunde vidtagas.

Patent- och registreringsverket har i sitt yttrande över motionen inledningsvis hänvisat till vad ämbetsverket i den nu förevarande frågan anförde i sitt remissyttrande över lagberedningens förslag till aktiebolagslag m. m. ävensom till lagrådets utlåtande och departementschefens yttrande i propositionen samt till vad som förekom vid propositionens behandling i kamrarna. Vidare yttrar patent- och registreringsverket:

Patent- och registreringsverket har vid tillämpningen av den nya lagen väl funnit, att en viss svårighet förelegat och alltjämt föreligger såväl för bolagsledningarna, vilka själva sköta sina registreringsärenden, som även för ombud, till och med mera kvalificerade, att nöjaktigt uppfylla lagens föreskrifter rörande ansökningar och anmälningar till registreringsmyndigheten. Fel i dessa registreringshandlingar ha emellertid, naturligt nog, i viss utsträckning alltid förekommit och komma givetvis att finnas, huru lagreglerna än utformas. Felprocenten steg emellertid i och med tillämpningen av den nya lagen. Orsakerna härtill torde bland annat vara att genom nya lagen tillkommit helt nya kategorier registreringsärenden, beträffande vilka den sökande allmänheten således saknade erfarenhet, samt att i viss utsträckning nya regler givits rörande ärenden, som förefunnos redan enligt den äldre aktiebolagslagen, i det att i åtskilliga fall nya uppgifter skola lämnas och ytterligare handlingar skola ingivas mot vad som tidigare krävdes. Att en del felaktigheter sammanhånga med lagens bristande överskådlighet torde dock ej kunna förnekas.

Emellertid har redan en viss förbättring i beskaffenheten av de i registreringsärendena inlämnade handlingarna kunnat förmärkas; och det är att förmoda, att, ju längre tid lagen varit i bruk, de ovanberörda svårigheterna för sökandena skola i ej ringa omfattning övervinnas.

Enligt patent- och registreringsverkets mening har den nya aktiebolagslagen tillämpats alltför kort tid för att ämbetsverket kan finna det vara påkallat att nu vidtaga åtgärd för en revidering av lagen på sätt motionen avser.

Advokatsamfundet tillstyrker motionen i vad den avser förslaget om en översyn av aktiebolagslagen. Inledningsvis anför samfundet i sitt yttrande över motionen, att de synpunkter, som samfundet framförde i remissyttrandet över lagberedningens förslag, ägde sin giltighet även beträffande aktiebolagslagen i den form, den antogs vid 1944 års riksdag. Samfundet yttrar vidare:

Redan under den korta tid, under vilken lagen varit i kraft, har på mångahanda sätt kunnat konstateras, att lagen är svåröverskådlig och svår-tillämplig och att den på grund av många av sina formföreskrifter medför onödigt arbete och onödiga kostnader. Det har blivit allt mera uppenbart, att de praktiska synpunkterna icke tillräckligt beaktats vid lagens tillkomst och att lagen härigenom kommit att utan tillräckliga skäl i många avseenden bliva alltför betungande för näringslivet.

Än vidare anför samfundet i denna del:

Som exempel på huru invecklade åtskilliga av aktiebolagslagens bestämmelser äro, kunna väljas bestämmelserna om nyemission. Om t. ex. ett bolags styrelse beslutar en ökning av aktiekapitalet under förutsättning av bolagsstämmans godkännande och detta godkännande sedan lämnas, kan det förefalla, som om denna transaktion icke borde vara så märkvärdig att genomföra. Att saken enligt aktiebolagslagen ingalunda är enkel, torde med önskvärd tydlighet framgå av den långa redogörelse för förfarandet, som lämnas i den av justitierådet Stenbeck, revisionssekreteraren Wijnblad och professorn Nial utgivna kommentaren till lagen s. 188 och följande.

Den förhandsgranskning hos registreringsmyndigheten, som enligt den nya lagen skall ske såväl vid bildandet av bolag som vid nyemissioner, torde — trots att den medför tidsspillan och extra besvär — med hänsyn till de nya invecklade bestämmelserna i åtskilliga fall vara fördelaktig, men just den omständigheten, att en dylik förhandsgranskning kan anses erforderlig, visar hur svårtillämplig lagen är. Det vore riktigare och naturligare, om lagen gjordes så enkel och klar, att en förhandsgranskning som regel icke skulle behöva förekomma. Det kan givetvis finnas fall av mera komplicerad natur, där det kan vara lämpligt, att man har möjlighet från början förvissa sig om att inga formella svårigheter komma att uppstå vid registreringen, men i dylika fall borde saken kunna ordnas genom att registreringsmyndigheten på förfrågan lämnade ett bindande förhandsbesked.

Styrelsen är övertygad om att vederbörande tjänstemän i patentverket redan fått rik erfarenhet av att även tränade bolagsjurister många gånger haft svårt att upprätta registreringshandlingar, som kunnat passera utan anmärkning. Så torde exempelvis många advokater, som förklarligt nog trott sig i 10 och 52 §§ finna fullständiga uppgifter om huru en teckningslista skall vara beskaffad, förbise att enligt 178 och 182 §§ i teckningslistan skall upptagas erinran om förbehåll enligt 177 §. När det i 10 och 52 §§ särskilt påpekas, att i teckningslistan skall intagas erinran om förbehåll enligt 70 §, är det förrädisk, att det icke samtidigt påpekas, att förbehåll enligt 177 § skall beaktas.

Industriförbundet har i sitt yttrande över motionen uttalat, att en överarbetning av aktiebolagslagen av det slag motionären åsyftar lämpligen syntes kunna ske, trots att så kort tid förflutit sedan lagens ikraftträdande. Förbundet yttrar vidare i denna del:

Förbundet liksom andra näringsorganisationer saknar av förståeliga skäl närmare erfarenhet av de svårigheter, som kunna vara förbundna med iakttagandet av lagens alla formella föreskrifter. Att lagen utmärkes av en viss tyngd och omständighet torde dock även vid en rätt flyktig granskning kunna konstateras. För industriens vidkommande kunna särskilt understrykas de svårigheter som föreligga, då i större bolag en ökning av aktiekapitalet skall äga rum vare sig detta sker genom nyemission eller genom fondemission. Vidare det till synes överflödiga insändandet av vissa handlingar till patent- och registreringsverket, såsom protokollsutdrag, bestyrkande anmälan om utseende av verkställande direktör m. m. samt föreskrifterna om vilka personer som i olika sammanhang skola underteckna uppgifter och avskrifter till patentverket.

Exempel på en onödigt tolkningssvårighet är utförligt skildrad i tidskriften *Ekonomisk Revy* 1948 s. 284 och JO:s ämbetsberättelse 1948 s. 89, vari avhandlas frågan om en suppleant i ett aktiebolags styrelse har firmateckningsrätt, då han inträtt i styrelsen för firmateckningsberättigad ledamot. Sådana spörsmål borde på ett enkelt sätt kunna lösas i lagtexten.

I motionen framhålles även att lagen är svåröverskådlig därigenom, att i flertalet av lagens paragrafer finnas hänvisningar till andra paragrafer samt att lagens detaljrikedom gör den svärfattlig för gemene man. Vad som kan åstadkommas genom förenklingar i dessa hänseenden skulle säkerligen hälsas med allmän tillfredsställelse. Man torde emellertid icke kunna bortse från att hänvisningarna paragraferna emellan tjäna syftet att göra texten koncentrerad samt att det ekonomiska livets alltmer invecklade beskaffenhet nödvändiggör, att många frågor av tämligen speciell karaktär bli föremål för lagbestämmelser. Omöjligt bör det dock icke vara, att en förnyad redaktionell översyn med utgångspunkt från erfarenheterna under den tid lagen varit i tillämpning skulle kunna medföra önskvärda förenklingar.

IV. Översyn av aktiebolagslagen ur saklig synpunkt i förenklande syfte samt frågan om småbolagen.

Det må till en början anmärkas, att lagrådet vid sin granskning av lagberedningens förslag till lag om aktiebolag m. m. funnit, att förslaget till sitt sakliga innehåll hade stora förtjänster och att en lagstiftning, byggd på förslagets principer, torde komma att verksamt främja rättssäkerheten inom hithörande område. Rörande uttalanden av allmän innebörd i de yttranden, som efter remiss avgivits av åtskilliga myndigheter och institutioner över lagberedningens förslag, får utskottet hänvisa till den redogörelse däröver, som förekommer i propositionen nr 5 till 1944 års riksdag, s. 198—208. Såväl departementschefen som första särskilda utskottet vid 1944 års riksdag ha biträtt lagrådets ovannämnda uttalande.

Lagberedningen fann sig icke böra föreslå införande i svensk lagstiftning av en särskild bolagsform för mindre bolag. Uppmärksamheten har under förarbetena till aktiebolagslagen i denna del varit fäst särskilt på den tyska bolagsformen Gesellschaft mit beschränkter Haftung och den franska société à responsabilité limitée. Det har emellertid ansetts, att dessa bolagsformer visat sig vara förenade med olägenheter. Utskottet får här hänvisa till vad lagberedningen anfört i denna del (SOU 1941: 9 s. 5—6 och 29—36).

Lagrådet uttalade i denna fråga, att det väl måste erkännas, att åtskilliga av de i lagberedningens förslag upptagna bestämmelserna vore givna främst med tanke på de stora bolagen. Men av de skäl, lagberedningen åberopat, torde dock, enligt lagrådets mening, betänkligheter möta mot införande av en särskild bolagsform för småbolagen. Ej heller syntes det tillrådligt att, med bibehållande av dessa bolag inom aktiebolagslagstiftningens ram, beträffande dem stadga undantag i någon mera avsevärd mån från regler, som åsyftade ökad publicitet och kontroll. I lagberedningens förslag hade nämligen lättnader medgivits för småbolagen i vissa hänseenden, och att härutinnan gå än längre kunde, enligt lagrådet, icke anses vara påkallat.

Departementschefen anslöt sig i propositionen nr 5 till 1944 års riksdag till den avvisande ståndpunkt, som lagberedningen och lagrådet intagit till frågan om särskild bolagsform för småbolagen.

Jämväl första särskilda utskottet vid 1944 års riksdag biträdde i utlåtande nr 1 den uppfattning, varåt sålunda givits uttryck under förarbetena.

Motionären har i denna del förordat en enklare och smidigare lagstiftning beträffande småbolagen, i vilket hänseende framhålles, att man på åtskilliga håll i utlandet skapat en särskild form för mindre företag, som drivas såsom aktiebolag.

Patent- och registreringsverket har i utlåtandet över motionen i denna del hänvisat till vad som förevarit vid tillkomsten av aktiebolagslagen.

Advokatsamfundet har ansett sig för närvarande icke kunna taga ställning till den nu behandlade frågan men dock tillstyrkt, att en utredning komme till stånd.

Industriförbundet har i sitt yttrande sagt sig icke ha funnit anledning frånträda den ståndpunkt, förbundet intagit i yttrandet över lagberedningens förslag, nämligen att det icke funnes anledning att i vårt land införa förenklade särbestämmelser för de smärre bolagen, vilket skulle innebära ett mer djupgående ingrepp i aktiebolagslagen.

Fråga om ändringar på andra punkter i aktiebolagslagen har upptagits av *advokatsamfundet* i dess yttrande över motionen. Härom har samfundet anfört:

Under den korta tid, som stått styrelsen till buds, har det givetvis icke varit möjligt att göra en fullständig och systematisk sammanställning av de anmärkningar, som enligt styrelsens mening kunna riktas mot aktiebolagslagen. Till belysning vill styrelsen dock här nedan framlägga några exempel på bestämmelser, som enligt styrelsens mening böra ändras.

I den gamla aktiebolagslagen angavs, att i stiftelseurkunden skulle angivas föremålet för bolagets verksamhet. I den nya lagen stadgas, att i stiftelseurkunden föremålet för bolagets verksamhet skall »angivas till sin art». I samband med förslaget om denna ändring gjorde lagberedningen ett uttalande, som har medfört, att registreringsmyndigheten numera tillämpar en praxis, som vållar olägenheter. Man fordrar, att verksamhetens art skall angivas i detalj. Det är emellertid många gånger omöjligt att vid ett bolags bildande förutse olika eventualiteter. Styrelsen har sig icke bekant, att det i praktiken vållade några allvarliga olägenheter, när man enligt den gamla lagen godkände generella formuleringar. De betänkligheter, som styrelsen i detta sammanhang uttalade redan i sitt yttrande av den 7 oktober 1941, hava visat sig vara välgrundade.

I 35 § stycket 1 stadgas, att interimisbevis skola innehålla de uppgifter, som i 34 § angivas för aktiebrev. Detta betyder bland annat, att å interimisbevisen skola angivas de ifrågavarande aktiernas nummer. I 35 § stadgas vidare, att interimisbevis ej må utgivas till aktieägaren med mindre denne införts i aktieboken. Genom dessa bestämmelser kommer det i praktiken i många fall att möta svårigheter att utfärda interimisbevis. Ett av skälen, varför man ibland önskar utfärda interimisbevis, är att man ännu ej fått klart för sig i vilka valörer aktietecknarna önska sina aktiebrev. Vanligen bruka aktiebrev av olika valörer numreras i för varje valör fortlöpande följd. Detta blir emellertid omöjligt, om numren skola fastställas, innan man fått besked om önskat antal av varje sort. Beträffande införandet i aktieboken är att märka, att, när det gäller stora bolag, det måste taga avsevärd tid att upplägga aktieboken; å andra sidan kan det emellertid vara angeläget, att interimisbevisen snabbt kunna utfärdas. Enligt styrelsens mening böra reglerna för interimisbevisen kunna förenklas.

Enligt 56 § skall, när vid nyteckning teckningsrättsbevis utfärdas, de företedda gamla aktierna förses med påskrift »att teckningsrättsbevis utlämnas». Sker teckningen utan att teckningsrättsbevis utfärdas, skola aktiebrev förses med påskrift »att teckningsrätten begagnats». I praktiken vålla föreskrifterna om att påskrifterna skola vara av olika innehåll olägenheter. Den kan t. o. m. förekomma, att samma aktiebrev måste förses med två olika påskrifter. Då syftet med påskrifterna endast torde vara att förhindra att samma aktiebrev återopas mer än en gång för utnyttjande av den med brevet förenade teckningsrätten, bör det räcka med en påskrift, som täcker båda fallen.

Enligt 77 § måste i ett bolag, vars aktiekapital eller maximikapital överstiger 500 000 kronor, styrelsen bestå av minst tre ledamöter. Styrelsen har funnit denna bestämmelse olämplig i åtskilliga fall. Det finnes många bolag, särskilt holdingbolag, av angiven storleksordning, där aktierna ägas av en eller två personer, och där det förefaller meningslöst att behöva i i styrelsen invälja en utomstående person, som icke kan tänkas få något verkligt inflytande på bolagets ledning.

Enligt 78 § får ej verkställande direktör utses i sådana fall, där styrelseledamöternas antal understiger tre. Även denna bestämmelse har styrelsen funnit olämplig. Före den nya lagen fanns verkställande direktör i många

fall, där styrelsen bestod av en eller två ledamöter, utan att detta vållade någon olägenhet.

Vid anmälan enligt 97 § för registrering av ändring beträffande verkställande direktör och firmateckningsrätt skall fogas avskrift av protokoll eller annan handling, som bestyrker anmälingen. Ätminstone i sådana fall, där anmälningshandlingen är undertecknad av så många styrelseledamöter, som erfordras för beslutförhet inom styrelsen, synes det ur kontrollsynpunkt onödigt, att vid anmälingen fogas en avskrift av styrelseprotokollet. Sådan avskrift fordrades icke av registreringsmyndigheten före den nya lagens ikraftträdande, och styrelsen har sig icke bekant, att denna praxis visat sig innebära någon fara för rättssäkerheten.

Enligt 106 § 4 stycket skall i de fall, där enligt aktiebolagslagen revisor skall vara auktoriserad revisor eller godkänd granskningsman, registreringsanmälan göras om valet av revisor. Det teoretiska behov, som kan finnas för en kontroll av att auktoriserad revisor eller godkänd granskningsman väljes i de fall, där lagen eller bolagsordningen så föreskriver, kan enligt styrelsens mening icke uppväga de besvär, som denna registreringsbestämelse vållar de ifrågavarande bolagen och registreringsmyndigheten, och den kostnad, som dylika registreringar medföra.

Enligt 126 § 1 mom. 3 stycket skall varje bolag årligen till registreringsmyndigheten insända avskrift av sin revisionsberättelse. Revisionsberättelser innehålla endast i undantagsfall speciella upplysningar av intresse. Som regel äro de skrivna efter viss schablon. Ännu mera sällan torde det förekomma, att en rättsägare, som vill taga del av ett bolags revisionsberättelse, har behov av att för detta ändamål vända sig till registreringsmyndigheten. Till ingen eller i varje fall till mycket ringa nytta måste sålunda årligen cirka 30 000 bolag hava besväret att göra bestyrkta avskrifter av revisionsberättelser och att insända dem till patentverket, som i sin tur skall hava besväret att kontrollera, att behöriga revisionsberättelser inkommit och att arkivera dem.

Av de av advokatsamfundet sålunda framställda erinringarna mot aktiebolagslagen gälla anmärkningarna mot 6, 77, 78 och 126 §§ frågor, som redan vid lagens tillkomst varit föremål för närmare överväganden. Utskottet får i dessa delar hänvisa till förarbetena till aktiebolagslagen enligt följande:

rörande 6 § första stycket andra punkten: lagberedningen SOU 1941: 9 s. 62—63; propositionen nr 5 till 1944 års riksdag s. 219—221 och första särskilda utskottets utlåtande nr 1 till 1944 års riksdag s. 42—43, i vilket utlåtande redovisas en motion (nr 265 i första kammaren), som väckts i anledning av propositionen;

rörande 77 § första stycket andra punkten: lagberedningen s. 304—310 samt propositionen s. 152 (lagrådet) och s. 285—289 (yttranden och departementschefen);

rörande 78 § andra stycket: lagberedningen s. 312—313 samt propositionen s. 153 (lagrådet) och s. 290—292 (yttranden och departementschefen);

rörande 126 § 1 mom. tredje stycket: lagberedningen s. 514.

Vad advokatsamfundet haft att erinra mot 35, 56, 97 och 106 §§ avser däremot frågor, som icke tidigare varit föremål för mera ingående överväganden.

Ändringar i aktiebolagslagen ha i annat sammanhang föreslagits dels av 1947 års *insynskommitté* i betänkande angående förbättrad insyn i enskilda företags ekonomiska förhållanden (SOU 1949: 8), dels i en *inom justitiedepartementet i december 1948 upprättad promemoria* med förslag om åtgärder mot vissa missförhållanden vid utseende av styrelse i aktiebolag m. m.

Insynskommittén föreslår i sitt betänkande rörande aktiebolags publika redovisning, att bolag skulle vara skyldigt att i förvaltningsberättelsen intaga uppgift om storleken av den totala rörelseintäkten under året (omsättningssumman), försåvitt denna ej framginge av vinst- och förlusträkningen, dock allenast i den mån det funnes kunna ske utan förfång för bolaget. Vidare föreslår kommittén vissa regler, syftande till belysning av aktiebolagens så kallade dolda reserver. Förslag till lagändring har i enlighet härmed framlagts av kommittén beträffande 103 § aktiebolagslagen.

I justitiedepartementets ovannämnda promemoria har uppmärksammats, att viss ändring borde ske i aktiebolagslagen bland annat av 223 §. Enligt nämnda lagrum skola vissa frågor i samband med aktieägares inlösen av annan aktieägares aktier avgöras genom skiljemannaförfarande enligt lagen om skiljemän. Enligt sistnämnda lag utses i vissa fall skiljemän av överexekutor. Däremot skall enligt aktiebolagslagen i två fall länsstyrelse utse skiljeman. Det vore, enligt promemorian, ändamålsenligare att länsstyrelsens ifrågavarande bestyr i stället anförtroddes överexekutor å den ort, där aktiebolagets styrelse hade sitt säte. I anledning härav föreslås ändring i nämnda 223 §.

Utskottet.

Den nya aktiebolagslagen har nu varit i kraft nära ett och ett halvt år. Redan vid lagens tillkomst uttalades farhågor för att komplikationer skulle komma att uppstå vid lagens tillämpning på grund av dess svåröverskådlighet och alltför detaljerade utformning samt den på många punkter svårförståeliga avfattningen. Dessa farhågor torde ha besannats.

Vad beträffar lagens formella uppbyggnad kan utskottet hänvisa till vad utskottet uttalade i sitt utlåtande nr 18 till fjolårets riksdag. Av skäl som utskottet då anförde anser sig utskottet icke heller i år kunna förorda en omedelbar överarbetning av lagen enbart i formellt avseende. Möjligen kommer tillfälle att givas till viss omarbetning och förenkling av lagen i samband med den förestående revisionen av den föreningsrättsliga lagstiftningen.

Såväl i de yttranden, som avgivits över motionen, som inom utskottet ha lämnats exempel på olika stadganden i aktiebolagslagen, vilka främst på grund av sin detaljrikedom visat sig svåra att tillämpa i praktiken. Icke minst föreskrifterna beträffande olika registreringsärenden ha ansetts kunna

förenklas. Ändringar på enstaka punkter i aktiebolagslagen kunna knappast undvikas. Redan vid fjolårets riksdag gjordes ett tillägg till 72 §. Förutnämnda 1947 års insynskommitté har föreslagit ändrad lydelse av 103 §. I en inom justitiedepartementet upprättad promemoria ifrågasättas ändringar i bland annat 223 §. I samband med att lagen på detta sätt efter hand revideras på enstaka punkter torde även andra justeringar, som visat sig önskvärda, kunna genomföras.

För en mera allmän översyn av lagen i dess helhet i sakligt hänseende torde tiden ännu icke vara mogen. Några års tillämpning av lagen synes böra avvaktas, innan tillräckliga erfarenheter vunnits för att en mera genomgripande revision av densamma lämpligen skall kunna företagas.

Motionären har påyrkat, att riksdagen redan nu skall besluta ett tillägg till 224 §, varigenom vissa lättnader beträffande bestyrkande av avskrifter i registreringsärenden skulle medgivas. Utskottet ställer sig icke avvisande till tanken, att en ändring av paragrafens regler i det avseende motionären åsyftar kan visa sig befogad. Utskottet är emellertid icke nu berett att taga definitiv ställning till sakliga ändringar i aktiebolagslagen utan förmenar, att den av motionären väckta frågan är av den beskaffenhet, att den lämpligen bör övervägas i samband med de övriga förslag om ändringar i aktiebolagslagen, som utskottet nyss omnämnt. Beträffande sakfrågan kan utskottet peka på den utväg, som patent- och registreringsverket i förevarande fall anvisat, nämligen att i stället för att ingiva vederbörligen bestyrkta avskrifter av protokoll ingiva två exemplar av protokollet, upprättade på samma sätt som originalprotokollet.

Vad angår frågan om småbolagen vill utskottet erinra om att tanken på att införa en särskild bolagsform för dessa bolag avvisades efter ingående utredning av detta spörsmål under förarbetena till lagen. Såvitt utskottet kan finna, ha nu icke för införande av särbestämmelser i denna del förebragts några nya skäl, som skulle kunna föranleda ett ändrat ståndpunkts-tagande.

Den av motionären påpekade formella inadvartensen i 30 § är obestridlig. Motionens förslag att i paragrafens andra punkt utbyta ordet »dem» mot »dem som handlat å bolagets vägnar» torde dock med hänsyn till vad första särskilda utskottet enligt det ovan anförda uttalade vid 1944 års riksdag icke vara lämpligt. Tvekan kan nämligen uppstå, huruvida under uttrycket »dem, som handlat å bolagets vägnar» inrymmas även personer, som — på sätt i 28 § andra stycket aktiebolagslagen stadgas — deltagit i beslut om den åtgärd, varmed kan följa personlig ansvarighet enligt 28 och 29 §§ samma lag. Lämpligare vore, om i paragrafens andra punkt utsades, att sedan ett år förflutit från registreringen talan om sådan ansvarighet, varom paragrafens första punkt handlar, icke må väckas på grund av förpliktelse enligt samma punkt. Utskottet vill förorda, att paragrafens andra punkt ändras i enlighet härmed.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte för sin del antaga följande förslag till

L a g

**om ändrad lydelse av 30 § lagen den 14 september 1944
om aktiebolag.**

Härigenom förordnas, att 30 § aktiebolagslagen skall er-
hålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

30 §.

30 §.

Blir enligt 29 § avtal bindande för bolaget, må ansvarighet varom i 28 § andra stycket stadgas ej göras gällande, utom såvitt angår förpliktelse som skolat fullgöras före bolagets registrering. Ej heller må på grund av sådan förpliktelse talan väckas *mot dem*, sedan ett år förflutit från registreringen.

Blir enligt 29 § avtal bindande för bolaget, må ansvarighet varom i 28 § andra stycket stadgas ej göras gällande, utom såvitt angår förpliktelse som skolat fullgöras före bolagets registrering. Ej heller må på grund av sådan förpliktelse talan *om ansvarighet som nyss sagts* väckas, sedan ett år förflutit från registreringen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

B. att förevarande motion, II: 284, i den mån den icke blivit besvarad genom vad utskottet ovan anført och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 maj 1949.

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Krügel, Lodenius*, Olofsson*, fru Sjöström-Bengtsson*, herrar John Wiktor Jonsson, Löthner, Georg Petersson och Weiland*;

från andra kammaren: herrar Rylander, Hedlund i Östersund, Olsson i Mellerud*, Ljungberg*, Lindahl, Antby, Svensson i Stenkyrka* och Edenman*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
